

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเรื่องความสำคัญและความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ องค์ประกอบที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการสอนของครู จากนั้นจะกล่าวถึงเรื่องการพัฒนาหลักสูตร และสาระสำคัญของหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ และเพิ่งเริ่มนำมาดำเนินการใช้ในปี พ.ศ. 2524 สุกท้ายเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาที่กล่าวมาออกเป็น 2 ตอนใหญ่ ๆ คือ

- ก. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้
- ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้
- ค. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศจะเป็นไปได้เพียงใดย่อมต้องฝากความหวังไว้กับพลเมืองในชาติที่มีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ และการที่จะพัฒนาพลเมืองในชาติให้มีประสิทธิภาพได้สมบูรณ์นั้น ทั่วโลกได้อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ และการศึกษา ก็ต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญเช่นกัน เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแม่บทของการศึกษา หรือเปรียบเสมือนแผนที่ที่จะนำไปสู่จุดหมาย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนใหม่ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่กำหนดไว้ (สมิทร คุณานุกร 2518 : 2)

แต่หลักสูตรจะสามารถสนองความมุ่งหมายของการศึกษา หรือสนองความมุ่งหมายของชาติอันเป็นอุดมคติได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดควย ซึ่งโดยทั่วไปโครงสร้างหรือองค์ประกอบสำคัญ

ของหลักสูตรประกอบด้วย ความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหา (Contents) การนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) (สุมิตร คุณานุกร 2520 : 9)

อย่างไรก็ดี นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่านมีความเห็นพ้องกันว่า ความสำเร็จของหลักสูตรนั้นขึ้นอยู่กับขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ อาทิเช่น เซเลอร์, อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 100) กล่าวว่า หลักสูตรที่ออกแบบไว้อย่างดีเยี่ยมก็ดี หรือแย่ที่สุดก็ดี จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวถึงที่สุดก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของแผนหลักสูตร และการนำไปใช้ของครู ความเห็นนี้สอดคล้องกับที่จอร์จ เอ โบแคมป์ (George A. Beauchamp 1964 : 5) เคยกล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของหลักสูตรนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการคือ 1. ตัวหลักสูตร 2. การนำหลักสูตรไปใช้

นักการศึกษาไทยก็มองเห็นความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้เช่นกัน เป็นกันว่า สมศักดิ์ คงเที่ยง ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า หลักสูตรนั้นจะเขียนให้ดีเลิศอย่างไรก็ย่อมจะทำได้ แต่ถ้านำไปปฏิบัติให้เกิดผลในการเรียนการสอน หรือผู้รับมาปฏิบัติมีแนวความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้เขียนหลักสูตร ก็เป็นการยากที่หลักสูตรนั้นจะดำเนินไปได้ผลตามความมุ่งหมายที่ใฝ่บรรจงวางไว้อย่างวิเศษ (สมศักดิ์ คงเที่ยง, ในปรานี เถลิงผล และคณะ, บรรณาธิการ 2519 : 30)

สังข์ อุทรานันท์ (2527 : 260-261) ก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า เป็นที่ยอมรับกันว่า ขั้นตอนในการใช้หลักสูตรนั้นเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการซึ่งถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากว่า ถึงแม้หลักสูตรจะสร้างไว้ดีเพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีพอ

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

โรเบิร์ต เอส แซส (Robert S. Zais 1976 : 18) อธิบายความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า หมายถึงการนำหลักสูตรซึ่งผลิตขึ้นมาจากกระบวนการพัฒนาหลัก-

สูตรบังเกิดผล และว่าการนำหลักสูตรไปใช้ตามคำจำกัดความนี้จะส่งผลการประเมินกลับไปสู่กระบวนการสร้างและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการนำหลักสูตรไปใช้จะถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทบทวนปรับปรุงหลักสูตร

เสริมศรี ไชยศรี (2526 : 235) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรหมายถึงการดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแผนที่วางไว้ ถ้าแผนประสบการณ์นั้นเป็นแผนการสอน การใช้หลักสูตรก็จะหมายถึงการสอนในสถานการณ์จริง

ในคำจำกัดความของ การใช้หลักสูตร ที่สงัด อุทรานันท์ (2527 : 349) ให้ความหมายว่าการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการที่กระทำต่อเนื่องจากกระบวนการร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตรเป็นขั้นของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 6-7) ได้กล่าวถึงเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างละเอียดว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขั้นตอนนี้รวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

จากความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ไว้ พอจะนำมาสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการดำเนินการจัดประสบการณ์แก่นักเรียนในโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูแปลหรือตีความหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในหลักสูตรออกมาเป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 130-136) อธิบายว่า การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรม 3 ประเภทคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึงการตีความหมายและการกำหนด รายละเอียดของหลักสูตร สิ่งที่ตองตีความคือความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งต้องศึกษาดูว่าพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนคืออะไรบาง โดยทั่ว ๆ ไป การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกมาในรูปของวัสดุหลักสูตร อันประกอบ ด้วยเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ เช่น แผนการสอน ประมวลการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกทักษะ ฯลฯ รายละเอียดในเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ได้แก่การจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การจัดหา อบรมครูผู้สอนและครูฝ่ายบริการหลักสูตร พร้อมทั้งจัดหาเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น จัดเตรียมห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียน ฯลฯ และจัดบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักสูตร

การสอนของครู การสอนเป็นของคู่กันกับหลักสูตร เปรียบประคูก้านหัวและ คานก้อยของเหรียญ เพราะการสอนต้องพึ่งหลักสูตร และหลักสูตรก็ต้องพึ่งการสอน หลักสูตรจะดีได้ก็ตองอาศัยการสอนที่ดีประกอบกัน การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุด มุ่งหมายในการสอนที่กำหนดให้ นั้น ครูควรจะใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ทั้งนี้เพราะใน การสอนแต่ละครั้ง ย่อมประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ประการ จุดมุ่งหมายแต่ละ ประการจะบรรลุผลสำเร็จได้ตองอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม

สังคิ อูทรานันท์ (2527 : 36) ได้พิจารณากระบวนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งระบบ และจัดให้ระบบการใชหลักสูตรเป็นระบบย่อยในระบบการพัฒนาหลักสูตร กล่าวคือ ระบบการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วย ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใชหลักสูตร และ ระบบการประเมินผลหลักสูตร และว่าในส่วนขอระบบการใชหลักสูตร มีงานหลักที่เกี่ยวข้อง กับการใชหลักสูตรอยู่ 3 ลักษณะคือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
2. การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใชหลักสูตร

งานบริหารและบริการหลักสูตร หมายถึงการดำเนินการในเรื่องการเตรียมบุคลากรก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ โดยจัดให้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการเตรียมในเรื่องการจักรูเขาสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร อันได้แก่เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการจัดบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน ได้แก่การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การบริการห้องสอนวิชาเฉพาะ บริการเกี่ยวกับห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล บริการแนะแนว เป็นต้น

งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมซึ่งเริ่มตั้งแต่การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน ซึ่งเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ จนถึงขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่การนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องหรือมีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาจะได้แก้ไขให้ลุล่วงไป นอกจากนี้อาจจะให้การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรด้วยการจัดตั้งศูนย์วิชาการ ซึ่งอาจทำในลักษณะของศูนย์ให้บริการแนะนำช่วยเหลือ หรือจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่าง หรือโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งจะเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งพอจะเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ วิธีการเช่นนี้จะเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนผู้ใช้หลักสูตรได้มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของตนและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรในระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ด้วย

องค์ประกอบที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพ

เมื่อการนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน โรงเรียนเป็นที่ปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู

ผู้บริหารและครูจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรในชั้นของการนำไปใช้ ดังนั้นจึงมีองค์ประกอบที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพอยู่ 2 ประการที่ควรจะนำมาพิจารณา คือ การบริหารหลักสูตร และการสอนของครู

การบริหารหลักสูตร

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 159) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลรวมมือกันดำเนินการ โดยมีเครื่องมือคือหลักสูตร ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของโรงเรียนในอันที่จะเตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ และประสบการณ์ที่ดีในการดำเนินกรและดำรงชีวิตในสังคมของคนได้อย่างถูกต้องและเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพ

สันต์ ชรรณบำรุง (2525 : 197) ก็กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรไว้เช่นกันว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารงานทางด้านวิชาการหรือการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

การบริหารหลักสูตรระดับโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรนำมาใช้ได้ผลเต็มที่ ซึ่งในการบริหารหลักสูตรในระดับโรงเรียนนี้มีบุคลากรที่จะมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารหลักสูตรอยู่หลายระดับ แต่ละระดับต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน บุคลากรเหล่านั้นได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ดังจะได้อธิบายถึงบทบาทความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละท่านต่อไปนี้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารหลักสูตร

ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวมีงานหลายประเภทที่จะต้องทำ งานเหล่านั้นประกอบด้วย งานบริหารด้านวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน งานบริหารธุรการ การเงิน และบริการ และงานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างไรก็ตาม ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา งานวิชาการถือว่าเป็นงานที่สำคัญอย่าง

ยิ่ง เพราะจะสอนให้คนพัฒนาตนเอง และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2519 : 208) ได้ให้แนวความคิดว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของ โรงเรียน ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพทางการศึกษามักจะ ได้ การพิจารณาชั้นมูลฐานจากผลงานด้านวิชาการ เป็นพิเศษ

ภิญโญ สาธร (2519 : 232) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า ความจริงผู้ บริหารการศึกษาหรือครูใหญ่ทุกคนควร จะมีความรับผิดชอบเป็นผู้นำครูใน ด้านวิชาการ เป็น อันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่ นักเรียนใน ด้านวิชาการ

เกี่ยวกับภาระหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนควรมีประการ ไก่บ้างนั้น ช่างง บัวศรี (2515 : 152-153) ได้เสนอแนะไว้ว่าควรเป็นดังนี้

1. ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆที่สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่นอาคาร สถานที่ งบประมาณการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน การจัดครู ให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ควรให้ครูได้ร่วมงานตามนโยบายของสถานศึกษา และนโยบาย ของส่วนกลาง ซึ่งอาจต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน

2. จัดบริการให้ความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆ

3. เป็นผู้นำในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในสถานศึกษา

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2518 : 9-10) กล่าวว่า ในการปรับปรุงส่งเสริมงาน วิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้

1. รับผิดชอบการพัฒนาจุดหมาย เป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอนด้วยวิธีการ เช่น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างความ ต้องการของนักเรียนกับจุดหมายของโรงเรียน กับจุดหมายและนโยบายที่เหมาะสม กับโรงเรียนโดยเฉพาะ

2. จัดวางตัวบุคคลากรเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุจุดหมายทางการ ศึกษาของโรงเรียน

3. จัดสรรเวลาและสถานที่เพื่อประโยชน์ของการสอน

4. จัดทำ และจัดใช้วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการศึกษาสูงสุด

5. บริการส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย

6. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

7. จัดโปรแกรมการอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

8. ประเมินความต้องการของโรงเรียน ประเมินกระบวนการและผลผลิตของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงการเรียนการสอน

และเมื่อมีการใช้หลักสูตรใหม่ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 184-185) ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการบริหารหลักสูตรว่า ในการบริหารหลักสูตรนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ผู้บริหารจะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังต่อไปนี้

1. การเตรียมวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ดูว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการสอนที่แท้จริงคืออะไร สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น โรงเรียนมีความพร้อมต่อการจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

2. การเตรียมจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ โดยการจัดฝึกอบรมครูในเรื่องการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี วิธีการสอน หรือขบวนการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้

3. การจัดครูเข้าสอน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูแต่ละคนมีบทบาทมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4. การจัดทำตารางสอน ควรคำนึงถึงหลักที่ว่า การเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่ากัน เพราะระดับความยากง่ายของการเรียนรู้อย่างแตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้อาจต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงชั่วโมงสอนของครู สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดการสมดุลและเหมาะสม

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน โดยการจัดทำกำหนดการสอน ประมวลการสอน แผนการสอน พัฒนาคู่มือครู แบบเรียนและสื่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้นปกครองและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง การจัดประสบการณ์ การเรียน

7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรรโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

กรมวิชาการ (2524 : 179-183) ได้กำหนดหน้าที่ของครูใหญ่ในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้

2. ต้องกระตุ้นนำครูผู้ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้

3. ต้องส่งเสริมและให้กำลังใจครูด้วยวิธีการต่าง ๆ

4. ควรคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารที่คืบคลานคือการบริการที่ดีให้แก่ครู ซึ่งจะช่วยให้ครูทุ่มเทความคิดและพลังเพื่อการสอน งานบริการที่ครูใหญ่ช่วยเหลือได้แก่จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น จัดหาหนังสือคู่มือ หนังสือคนควา และจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดี

5. ควรใช้วิธีการประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการมากที่สุด

6. ควรปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย และมีแผนปฏิบัติงานที่แน่นอน ควรมีทั้งแผนระยะยาว 5 ปี และแผนปฏิบัติงานประจำปี

7. ควรหาวิธีส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การไปสังเกตการสอนของโรงเรียนอื่นที่เห็นว่ามีผลงานดี การส่งครูเข้ารับการอบรมและติดตามผล และการจัดให้มีการประชุมกลุ่มวิชา หมวดวิชา เป็นการภายใน

8. ครูใหญ่ควรจะไปเยี่ยมห้องเรียน และสังเกตการสอนเป็นครั้งคราว

9. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ และผลงานในโรงเรียน

10. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

บทบาทของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการในการบริหารหลักสูตร

พนัส หันนาคินทร์ (2512 : 55-56) กล่าวว่า ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีหน้าที่เป็นตัวแทนของอาจารย์ใหญ่ บริหารงานตามสายงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น บทบาทในการบริหารหลักสูตรก็เหมือนกับอาจารย์ใหญ่ ยกเว้นแต่ที่เป็นนโยบายส่วนรวม หรือการใช้อำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน และอำนาจหน้าที่บางอย่างที่สงวนไว้เฉพาะเป็นงานของอาจารย์ใหญ่

กรมสามัญศึกษา (2519 : 209-210) ได้กำหนดงานในตำแหน่งของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการไว้ในคู่มือบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาดังนี้

1. วางโครงการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนและรับผิดชอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน
2. ควบคุมดูแลการจัดตารางสอน
3. จัดให้มีการทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร และปรับปรุงให้ใช้ได้อยู่เสมอ
4. ร่วมมือกับหัวหน้าหมวดวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยทั่วไป และสนับสนุนให้มีการค้นคว้าทดลองปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น
5. อบรมชี้แจงครูภายในโรงเรียนให้เข้าใจวิธีการปฏิบัติทางวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผล
6. จัดทำคู่มือครู และคู่มือการเรียนของนักเรียน
7. จัดทำโครงการในกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเสริมความรู้ให้นักเรียน
8. พิจารณานั่งสือแบบเรียน คู่มือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เห็นว่า เป็นประโยชน์ในการสอน และจัดให้มีเอกสารต่าง ๆ ประกอบความรู้
9. เสนอแนะในการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา
10. จัดสรรและควบคุมเงินที่จะใช้ทางวิชาการ
11. ควบคุมการจัดซื้อ การเก็บรักษา และการใช้อุปกรณ์
12. เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในฝ่ายวิชาการ

บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในการบริหารหลักสูตร

หัวหน้าหมวดวิชามีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงานด้านวิชาการเหมือนกับอาจารย์ใหญ่ แต่มีขอบเขตเฉพาะในหมวดวิชาของตน หัวหน้าหมวดจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับครูผู้สอนในหมวดวิชาของตนมากที่สุด และมีสิทธิเต็มที่ในการควบคุมดูแลครูผู้สอนให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เต็มความสามารถ งานวิชาการจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของหัวหน้าหมวดเป็นสำคัญ

สังค อูหรานันท์ (2527 : 274) มีความเห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชาควรมีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรควบคู่การส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบอย่างซัดแน่น
2. ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ
3. จัดหาวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนและให้บริการแก่ครูคนอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน
4. ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
5. ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่นหรือสายวิชาอื่นเพื่อให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปราณี เถกิงพล และคณะ (2518 : 27) กล่าวไว้อย่างสรุปว่า งานบริหารของหัวหน้าหมวดวิชาที่พอสรุปได้คือ

1. หลักสูตรและการสอน
2. การปฏิบัติงานวิชาการ
3. การบริการทางวิชาการ
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในคู่มือผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาได้กำหนดหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาไว้
ดังนี้

1. วางแผนการสอนเป็นระยะร่วมกับครูในหมวดให้เป็นไปตามหลักสูตร
2. ให้อำนาจแนะนำหรือนิเทศครูในหมวดเรื่องหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ การใช้อุปกรณ์การสอน วิธีสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สัมพันธ์กับหมวดวิชานั้น ๆ
3. ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในหมวดวิชาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปตามโครงการ และจัดครูแทนในกรณีที่ผู้บริหารมอบหมาย
4. ประชุมครูในหมวดโดยสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อเสนอแนะ ให้อำนาจปรึกษาหรือช่วยแก้ไขด้านวิชาการ
5. ส่งเสริมให้ครูในหมวดได้เข้ารับการอบรม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ
6. จัดหา สร้าง คัดแปลงอุปกรณ์ใหม่ใช้ในการสอนวิชาหมวดนั้น ๆ พร้อมทั้งดูแลห้องประจำวิชา
7. ประสานงานกับหัวหน้าหมวดวิชาอื่น ๆ ศึกษานิเทศก์ และสถาบันอื่นที่จะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ
8. จัดนิทรรศการ สาขิตกกิจกรรม สนับสนุนการจัดตั้งชุมนุมทางวิชาการ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถเชิงพฤติกรรมยิ่งขึ้น
9. จัดทำข้อสอบวัดผล ควบคุมเรื่องการวัดผลให้เป็นไปตามระเบียบวัดผล
10. ประเมินผลการเรียนการสอนในหมวดวิชา สรุปรายงานการปฏิบัติงาน และเสนอข้อคิดเห็นของครูในหมวดต่อผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ
11. เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหมวดและโรงเรียน
12. เสนอผลงานของครูในหมวดต่อผู้บริหาร เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา 2519 : 211)

การสอนของครู

กึ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า หลักสูตรกับการสอนเป็นของคู่กัน การสอนต้องพึ่งหลักสูตร และหลักสูตรก็ต้องพึ่งการสอน เสริมศรี ไชยศรี (2526 : 2-5) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการสอนว่า เมื่อได้รวบรวมความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลายคนที่ได้ให้ความหมายของ "หลักสูตร" ไว้ ก็จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า หลักสูตร แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนในความรับผิดชอบของสถาบันหนึ่งในความหมายนี้ การสอนซึ่งเป็นขบวนการหรือการกระทำจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้นั้น มิได้มาจากการสอนกระบวนการต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียว โครงการกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับนักเรียน นักศึกษาก็ถือว่าเป็นหลักสูตรด้วยเพราะให้ประสบการณ์เช่นกัน

2. หลักสูตรหมายถึงแผนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการสอนหรือการปฏิบัติจริงในโครงการใดก็ตาม หลักสูตรในความหมายนี้มีลักษณะเป็น "โครงการ" หรือเป็น "แนวทาง" ให้ปฏิบัติ เป็นความหมายที่แยก "หลักสูตร" ออกจาก "การสอน" โดยเด็ดขาด

และว่า ครูเป็นผู้ใช้แผนซึ่งอาจสร้างขึ้นเอง หรือมีผู้อื่นกลุ่มอื่นวางแผนไว้ให้ใช้สำเร็จรูปเรียบร้อยแล้ว ตรงนี้เองที่หลักสูตรและการสอนในความหมายที่แยกออกจากกันจะเกี่ยวข้องกัน เมื่อใดการสอนนั้นใช้แผนการสอนนั้นก็เป็นการใช้หลักสูตร

(Curriculum Implementation)

เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูจึงมีความสำคัญต่อหลักสูตรมาก เพราะครูจะอยู่ในฐานะเป็นผู้สร้างและผู้ใช้หลักสูตร ในฐานะที่ครูเป็นผู้สร้างหลักสูตร มิได้หมายความว่า ครูจะต้องไปทำการสร้างหลักสูตรเอง แต่ครูมีบทบาทในการคัดเลือกประสบการณ์และกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องทำ เพื่อให้ได้ผลตามจุดหมายที่ชาติต้องการ ครูสามารถเพิ่มเติมเสริมแต่งหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนแก่เด็กแต่ละวัน การให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตร การพัฒนาหรือปรับปรุง

หลักสูตร ทำให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรเช่นกัน

บันลือ พดกษะวัน (2524 : 154-155) เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่ ครูผู้สอนจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ให้ความร่วมมือที่จะตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์หรือวิจัยงาน อันเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้อยู่
2. ควรหาโอกาสเข้าร่วมประชุม สัมมนาอันเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยสม่ำเสมอ หรืออาจเข้าสังเกตการณ์ในการประชุมดังกล่าว
3. ควรศึกษา บันทึกความคิดเห็น หรือกล้าแสดงออกในค่านิยมความคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตร ตามแต่โอกาสจะอำนวย
4. มีการทดลองใช้หลักสูตรกันอย่างจริงจัง พร้อมกับศึกษาหาข้อมูล จุคติ เคนของหลักสูตรไว้อย่างสม่ำเสมอ
5. นอกจากพยายามใช้หลักสูตรและแผนการสอนอย่างเต็มที่แล้ว ควรเสนอ ปัญหา ความคิดเห็นในเรื่องข้อมูลของหลักสูตรไปยังเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เช่นผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูใหญ่ ศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา เพื่อให้ทราบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร และแก้ไขในโอกาสต่อไป
6. ควรหาโอกาสศึกษาและดูงานในโรงเรียนที่มีการสอนดี เพื่อจะได้แนวคิดแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
7. พยายามศึกษาและใช้วัสดุหลักสูตรให้เต็มที่ ตลอดจนบันทึกรวบรวมข้อคิดต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เพื่อเสนอไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามลำดับ
8. หมั่นรวบรวมเรื่องราว นิทานประจำถิ่น อาชีพ ประเพณีเฉพาะถิ่น เพื่อจัดกิจกรรมและส่งเสริมความเข้าใจ ภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนเผยแพร่และแลกเปลี่ยนให้เพื่อนครู และประชาชนได้ทราบสิ่งดีงามในท้องถิ่นของตน
9. ประชุมจัดทำกรวิเคราะห้หลักสูตร เพื่อพิจารณาหาจุดประสงค์ที่เน้นหนักของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชา เพื่อจะได้พิจารณาวางแผนการใช้แผนการสอนให้เหมาะสม และพร้อมกับศึกษาหลักสูตรไปด้วย

นอกจากบทบาทในฐานะผู้สร้างหลักสูตรที่ครูควรจะตระหนักแล้ว ครูควรจะตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้ใช้หลักสูตรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งด้วย นักการศึกษาทั้งหลายยอมรับว่าครูเป็นผู้ชี้ชะตาว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จงดงามหรือจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เช่น ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2515 : 46) กล่าวว่า ในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นคือครู การเขียนหลักสูตรนั้นเป็นงานไม่ยากนัก และจะเขียนให้สวยงามอย่างไรก็ได้ แต่การนำหลักสูตรไปใช้สอนให้เกิดผลเป็นเรื่องยากยิ่ง... ท้องอาศัยครูซึ่งมีความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ

เช่นเดียวกันกับสุจริต เพียรชอบ (2523 : 25-26) ที่กล่าวถึงความสำคัญของผู้สอนในการนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้สัมฤทธิ์ผลว่า ในแง่ของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนเป็นผู้ทำให้หลักสูตรยังเกิดผล แม้หลักสูตรจะดีเลิศลวยปานใด หากครูผู้สอนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมาย แนวความคิดและเนื้อหาในหลักสูตรอย่างถ่องแท้แล้ว หลักสูตรจะไม่มีวันบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน

ความเห็นของสุจริต เพียรชอบ สอดคล้องกับโรเบิร์ต เอช. แซส (Robert S. Zais 1976 : 479) ที่ว่า การใช้หลักสูตรใหม่ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ใช้คือครูเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเห็นด้วยกับพื้นฐานทางทฤษฎีของหลักสูตรใหม่

อัจฉรา ประไพตระกูล (2521 : 82-83) ได้แสดงความเห็นไว้ในเรื่อง "ครูกับหลักสูตรใหม่" ว่า ผู้ที่จะเป็นครูสำหรับหลักสูตรใหม่ ควรจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความสามารถในการตีความหมาย "จุดหมาย" ของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น และจุดหมายของหลักสูตรเฉพาะวิชาเป็นพฤติกรรมได้
2. ควรรู้จักเลือกเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมตามระดับชั้น เพื่อศึกษาค้นคว้าหาประสบการณ์เพิ่มเติม
3. ต้องศึกษาวิธีสอนแบบต่างๆ ตลอดจนเทคนิคสมัยใหม่ และรู้จักเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ครูควรศึกษาเทคนิคต่างในการสอน เพราะการรู้วิธีสอนเพียงอย่างเดียวจะไม่ช่วยให้การสอนประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

4. ในด้านการสอน ครูต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวาง รู้จักสัมพันธ์เนื้อหาวิชา ฝึกให้นักเรียนรู้จักสัมพันธ์ความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักนำเอาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

5. ในการสอนบางวิชามีการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กัน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ครูต้องมีวิธีการสอนนักเรียนให้ได้ทักษะทุกด้านในแต่ละชั่วโมงที่สอน โดยไม่ต้องแบ่งสอนเป็นชั่วโมงวรรณคดี หลักภาษา และการใช้ภาษา

6. ในด้านการวัดผลและประเมินผล ครูต้องศึกษาหาความรู้ให้ถ่องแท้ ต้องกำหนดเกณฑ์การวัดผลให้แน่นอนว่าจะมีวิธีการอย่างไร หาวิธีที่ปฏิบัติได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

7. มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

กรมสามัญศึกษา (2522 . 24-40) ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของครูว่า นอกจากปฏิบัติหน้าที่ของตนเต็มความสามารถแล้ว ครูต้องเข้าใจหลักสูตรและเนื้อหาวิชาโดยแจ่มแจ้ง และเสนอแนะว่า ครูหลักสูตรใหม่ควรมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือ เป็นผู้ "ถึงหลักสูตร" นั่นคือครูต้องเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่ดี เข้าใจแบบการสอน และรู้จักกำหนดการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสื่อการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจการวัดผลและประเมินผล และพร้อมที่จะปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น โรงเรียน และนักเรียน

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ทั้งหลักสูตรและการสอนมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกัน ในการที่จะก่อให้เกิดผลิตผลทางการศึกษาที่มีคุณภาพ นั่นคือผู้เรียนที่มีคุณภาพตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลายคนยอมรับว่าการสอนมีอิทธิพลต่อหลักสูตรอย่างมาก เพราะหลักสูตรจะไร้ความหมายโดยสิ้นเชิงถ้าไม่มีการเรียนการสอน และในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ในปัจจุบันแนวความคิดส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า "ครู" เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร ฉะนั้น แม้เราจะมีหลักสูตรที่ดีใช้ แต่หลักสูตรที่ดีก็มิได้ช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะทำให้เกิดการเรียน

การสอนที่กันในชั้นเรียน ก็จะทำให้เห็นว่า ครูสองคนซึ่งมีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกัน อาจก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนต่างกัน แม้จะใช้หลักสูตรฉบับเดียวกันก็ตาม ถึงกระนั้นก็ยังมีความเห็นว่าการใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพต่างกัน ก็อาจทำให้ประสิทธิภาพในการสอนของครูแตกต่างกันไปได้ ทำให้เราเห็นด้วยกับข้อสรุปของเจอรี่ อี. โบรฟี (Jere E. Brophy 1979 . 734) ที่ว่า ดูเหมือนจะเป็นที่ปรากฏชัดว่า ผลของการศึกษาจะถูกกำหนดโดยทั้งสิ่งที่สอน (หลักสูตร) และการสอนไต่ที (วิธีการ)

ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความล้มเหลวทางการศึกษา จึงต้องมีการเอาใจใส่แก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาทั้งสิ่งที่สอน และการสอนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหมายถึงต้องทำการพัฒนาหลักสูตรอันเป็นโครงการหรือแผนประสบการณ์ให้ปฏิบัติ และต้องพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาการสอนของครูให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ ดังจะกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกหมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกลักษณะหนึ่งเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว หากใช้คำว่า "การพัฒนาหลักสูตร" จะมีความหมายกว้าง โดยจะหมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นก็ได้ ซึ่งมีคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุดคือ การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) การวางหลักสูตร (curriculum improvement) และการสร้างหลักสูตร (curriculum construction) ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร (curriculum revision) และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) เป็นความหมายที่แคบลงมา ก่อนข้างจะมุ่งถึงการจัดทำหลักสูตรโดยอาศัยหลักสูตรที่มีอยู่เดิมเป็นพื้นฐาน (สังค อุทรานันท์ 2526: 30-34)

ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือเป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เดิมย่อมมีจุดหมายปลายทางที่สำคัญคือคุณภาพของผู้เรียน หลักสูตร

ที่มีคุณภาพหรือหลักสูตรที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดี ซึ่งปรานี เถลิงพล และคณะ (2519 : 21-23) เคยกล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ว่า

1. หลักสูตรที่ดีจะสนองความต้องการหรือความจำเป็นของสังคม
2. หลักสูตรที่ดีจะสนองความต้องการหรือความจำเป็นของเด็ก
3. หลักสูตรที่ดีจะตรงเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
4. หลักสูตรที่ดีจะตรงเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
5. หลักสูตรที่ดีจะตรงนำมาใช้โดยสะดวก คือสามารถเข้าใจได้ง่าย สามารถจัดครูสอน และอุปกรณ์ได้สะดวก
6. หลักสูตรที่ดีควรมีความยืดหยุ่นได้ คือสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กและสภาพของท้องถิ่นได้

เสริมศรี ไชยศรี (2526: 96) ก็ได้กล่าวถึงหลักสูตรที่ดีไว้อย่างสรุปสั้น ๆ ว่า หลักสูตรที่ดีคือหลักสูตรที่มีความ "สมสภาวะ" (competency) คือสมสภาวะในแง่ของผู้เรียน สอดคล้องหรือตรงกันหรือได้มีการคำนึงถึงลักษณะของผู้เรียน สมสภาวะในแง่ของสังคม ไม่ว่าจะป็นชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่ หรือว่าจะป็นนโยบายของรัฐ และสมสภาวะหรือสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชานั้นเอง

เมื่อหลักสูตรที่ดีมีลักษณะดังกล่าว การที่จะได้มาซึ่งหลักสูตรที่ดีจึงต้องอาศัยการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพราะหลักสูตรซึ่งได้สร้างขึ้นในเวลาใดเวลาหนึ่ง ย่อมจะมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้น ครั้นเวลาผ่านไป สภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ย่อมจะมีผลกระทบต่อกับหลักสูตร อาจทำให้หลักสูตรไม่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในเวลาใหม่ได้ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรย่อมมีความจำเป็นสำหรับหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความพร้อมทันสมัยและสามารถสนองความต้องการของสังคมนั้นเอง

ในการที่จะทำให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพดีขึ้นนั้น ผู้พัฒนาต้องศึกษาข้อมูลหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษา ทั่วผู้เรียน

สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของประเทศและท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อผู้พัฒนา จะได้นำความรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

อัจฉรา ประไพตระกูล (ม.ป.ป. : 3) กล่าวว่าในการพัฒนาหลักสูตร นั้นจะต้องคำนึงถึง

1. ความมุ่งหมาย จะต้องพิจารณาถึงความมุ่งหมายว่า หลักสูตรนั้นต้องการ จะสนองในค่านิยม และต้องการใหญ่ไว้มีพฤติกรรมค่านิยม
2. เนื้อหา หลักสูตรที่ค่านิยมจะต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เนื้อหาใดที่ไม่จำเป็นก็อาจจะตัดออก และเพิ่มเนื้อหาที่เหมาะสมแก่กาลสมัย
3. การเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องคำนึงถึงด้านการเรียน การสอนซึ่งประกอบด้วยวิธีสอน เทคนิคการสอน สื่อการสอน กิจกรรมของครูและ นักเรียน ซึ่งเรื่องนี้จะต้องพิจารณาไปพร้อม ๆ กับการพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรว่าครูจะ สอนอย่างไร นักเรียนจะมีบทบาทหรือกิจกรรมร่วมอย่างไร
4. การวัดผลและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงเรื่องนี้ไป พร้อม ๆ กัน เพื่อให้การวัดผลสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba 1962: 12) ได้เสนอลำดับขั้นของการพัฒนา หลักสูตรไว้อย่างชัดเจนโดยแบ่งไว้เป็น 7 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. วิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

สังคิ อุชราพันธ์ (2526: 37) เห็นว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ทาบ่า ได้เสนอไว้ 7 ขั้นตอนนั้น เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องเฉพาะการพัฒนาเอกสาร หลักสูตรเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรเลย จึง

ได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรเสียใหม่โดยอาศัยแนวเดิมของทาบาคังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมาจะมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็น
วัฏจักร

เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตร ก็จะเป็นผลให้มีการปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อาจดำเนินการได้โดยลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง (The Administrative Approach) เป็นวิธีการปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขอย่างใดก็จะประกาศให้ปฏิบัติโดยค่านิยมการตาม วิธีนี้มีความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน แต่ก็มีข้อจำกัดคือผู้ที่ผู้ใช้หลักสูตรไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงมักทำให้ผู้ใช้หลักสูตรไม่เข้าใจ และไม่สนใจหรือไม่ตั้งใจปฏิบัติตามแนวนโยบายที่ได้รับมา

2. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงจากล่างขึ้นบน (The Grass Roots Approach) แบบนี้เป็น การเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากผู้ปฏิบัติหรือผู้ใช้หลักสูตร โดยผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเท่านั้น การดำเนินการแบบนี้มีข้อคือผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานตามหลักสูตรใหม่เป็นไปอย่างได้ผล และมีข้อจำกัดตรงที่ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน หรือถ้าเกิดความไม่เข้าใจปรัชญาหรืออุดมการณ์ของหลักสูตรดั้งเดิม อาจนำไปสู่ความผิดพลาดในการกำหนดเป้าหมายของการ

ศึกษาในระยะยาวได้

3. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการเริ่มจากตรงกลาง ลักษณะนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะร่วมกันทำงานเป็นคณะโดยอาศัยหลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก จากการทำงานร่วมกัน ถ้าหากพบข้อบกพร่องสิ่งใดที่สมควรจะปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง คณะทำงานก็จะร่วมมือกันดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงต่อไปวิธีการนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน

4. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยอาศัยกระบวนการฝึกอบรม วิธีนี้ดำเนินการโดยฝึกอบรมหรือให้การศึกษาแก่ครูประจำการซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญในการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่ใช้อยู่ในให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่งต่อไป วิธีนี้เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ดี

5. การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยวิธีการวิจัย (The Research Approach) วิธีนี้ผู้ที่รับผิดชอบหรือมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะเป็นผู้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทราบข้อดี ข้อจำกัด ตลอดจนข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร หลังจากได้ทราบข้อมูลที่ถูกทบทวนแล้วก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป วิธีนี้เป็นที่ยอมรับกันมาก เนื่องจากเป็นการดำเนินการโดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้มาเป็นเครื่องสนับสนุนทำให้เกิดความมั่นใจในสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรที่มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงนั้น

6. การปรับปรุง แก้ไข หรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยวิธีการสาธิต (Demonstration Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยครูนำมากลองใช้ในขอบเขตที่จำกัดก่อน เมื่อได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงขยายขอบเขตของการทดลองออกไป

7. การปรับปรุง แก้ไข หรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างมีระบบ (Systematic Approach) เป็นวิธีการที่เป็นขบวนการที่เหมาะสม มุ่งวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตร (สังคีต อุทรานันท์ 2526: 295-297; สุมิตร คุณานุกร 2518: 222-240 ; อิลคา ทาบา 1962: 447)

เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในประเทศไทยจะมีการแก้ไข ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติอันเป็นแม่บทหลักในการจัดการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของไทยมีขึ้นในปี พ.ศ. 2441 ซึ่งในครั้งนั้นเรียกชื่อว่า โครงการศึกษาชาติ จากนั้นมาได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อความเหมาะสมตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเรื่อยมาเป็นจำนวนถึง 9 ครั้งด้วยกัน กระทั่งเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2520 จึงได้ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 อันมีผลทำให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากระบบ 4 : 3 : 3 : 2 (3) เป็นระบบ 6 : 3 : 3 คือ ประถมศึกษาจัดเป็นตอนเดียวตลอด 6 ปี และมีมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาเรียนตอนละ 3 ปี (สมาน บุญถนอม 2524:3-5)

การเปลี่ยนแปลงระบบชั้นเรียนตามแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นผลให้ต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นใหม่ให้รับกับระบบชั้นเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรใหม่ที่จัดทำขึ้นสำหรับชั้นมัธยมศึกษาคือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 มีนโยบายสำคัญสำหรับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาคือ "การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม" หลักสูตรมัธยมศึกษาในปัจจุบันจึงไม่แยกเป็นสายสามัญและสายอาชีวศึกษา แต่แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ในแต่ละตอนมีลักษณะงานในตัวเอง มีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจมากขึ้น การจัดกลุ่มวิชาที่จัดให้สอดคล้องกับความคิดที่จะให้การศึกษาเป็นไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียนมากที่สุด

ปรัชญา ขรรณา (ม.ป.ป.: 5) กล่าวว่า งานปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่
 ทำหาความสามารถของทุกคนที่เกี่ยวข้อง และเป็นงานที่ต้องใช้เวลาอย่างไม่รู้จบ การ
 ปรับปรุงไม่ว่าจะเป็นตอนใดหรือระดับใดถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่จะสืบเนื่องต่อไปอีก
 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะกระทำกับส่วนใดย่อมมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ
 ควบเสมอ ส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรที่ควรแก้ไขหรือปรับปรุงไปพร้อม ๆ กันคือ ปรัชญา
 ความมุ่งหมายทั่วไป ความมุ่งหมายเฉพาะรายวิชา ความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหา
 รายวิชา ประมวลการสอน คู่มือครู วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน วิธีวัดผล ฯลฯ

หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ก็เป็น
 หลักสูตรใหม่สำหรับหมวดวิชาภาษาไทยที่เพิ่งนำมาดำเนินการใช้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำ
 หลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้อาจเกิดความสับสนบางในเรื่องหลักการ จุดมุ่งหมาย โครง
 สร้าง เนื้อหา วิธีเรียนวิธีสอน และกระบวนการวัดผลประเมินผลที่ได้ปรับปรุงขึ้นใหม่
 จึงควรศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของหลักสูตรให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้เป็น
 ผลตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้

[สาระสำคัญของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524]

หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งได้
 ปรับปรุงมาจากหลักสูตรวิชาภาษาไทย ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518
 นั้น แม้จะมีส่วนคล้ายกับหลักสูตรฉบับเดิมอยู่บ้าง เช่นได้จำแนกวิชาภาษาไทยเป็นวิชา
 บังคับและวิชาเลือกทำนองเดียวกัน การสอนได้แบ่งแจ้งการฝึกทักษะการฟัง การพูด การ
 อ่าน และการเขียนเหมือนกัน และไม่สอนวรรณคดี หลักภาษา และการใช้ภาษาเป็นเรื่อง ๆ
 เช่นเดียวกัน แต่หลักสูตรวิชาภาษาไทยฉบับพุทธศักราช 2524 ก็มีลักษณะแตกต่างจากหลักสูตร
 วิชาภาษาไทยฉบับพุทธศักราช 2518 อยู่หลายประการ หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่มีสาระสำคัญ
 ดังนี้

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย

จุดประสงค์อันเป็นจุดประสงค์รวมของรายวิชาภาษาไทยมีทั้งหมด 9 ข้อ ราย
 วิชาบังคับ และรายวิชาเลือกทั้งหลายในหมวดวิชาภาษาไทยจะมีจุดประสงค์เฉพาะของ

แต่ละรายวิชาอีกเช่นกัน แต่การสอนทุกวิชาต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 9 ข้อนี้

สุจริต เพียรชอบ (2526: 60-70) ได้วิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร วิชาภาษาไทยทั้ง 9 ข้อไว้ สรุปได้ดังนี้

จุดประสงค์ข้อที่ 1 เป็นจุดประสงค์ที่เน้นเจตคติ คือมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกัน การปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์และความภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ

จุดประสงค์ข้อที่ 2 เป็นจุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัย คือให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษา รู้จักสังเกตลักษณะของภาษาไทยโดยทั่วไป และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามหลักการและระเบียบของภาษา

จุดประสงค์ข้อที่ 3 เป็นจุดประสงค์ด้านทักษะพิสัย คือมุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างแคล่วคล่องและมีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะทางภาษาต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

จุดประสงค์ข้อที่ 4 เน้นด้านทักษะโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการติดต่อสื่อสารกิจธุระต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ใฝ่หมายไว้

จุดประสงค์ข้อที่ 5 เน้นด้านทักษะการอ่าน ทั้งอ่านออกเสียงและอ่านในใจ มีรสนิยมในการอ่าน รู้จักเลือกอ่านหนังสือ

จุดประสงค์ข้อที่ 6 เป็นจุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัย มุ่งให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้อ่านหรือฟังมาได้ จุดประสงค์ในข้อนี้สูงกว่าจุดประสงค์ในข้อ 2 การเรียนการสอนจึงต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิด อภิปราย โต้แย้งอย่างมี

เหตุผล

จุดประสงค์ข้อที่ 7 เป็นจุดประสงค์ด้านเจตคติ มุ่งให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในคุณค่าของวรรณคดีตามวัย ศักยภาพ สามารถอ่านและเข้าใจวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและวรรณกรรมร่วมสมัย

จุดประสงค์ข้อที่ 8 เป็นจุดประสงค์ด้านเจตคติ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะใช้ความสามารถทางภาษาแสวงหาความรู้ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ

จุดประสงค์ข้อที่ 9 เป็นจุดประสงค์ด้านทักษะ มุ่งให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อ หรือค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อพัฒนาตนเอง

โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทย

หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 กำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทยตลอด 3 ปีทุกแผนการเรียน วิชาภาษาไทยจึงมีฐานะเป็นวิชาบังคับ การที่กำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ ก็ด้วยเหตุผลว่าภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ หรือเป็นภาษาแห่งชาติ

โครงสร้างภาษาไทยที่เป็นวิชาบังคับใน 3 ปี มี 6 รายวิชา ได้แก่ ท 401 ท 402 ท 503 ท 504 ท 605 และ ท 606 ซึ่งกำหนดให้มีเวลาเรียนวิชาละ 2 คาบต่อสัปดาห์ รวมหน่วยการเรียนวิชาบังคับมี 6 หน่วยการเรียน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (เอกสารหมายเลข 7 : 2) ได้ชี้บายถึงการจัดเนื้อหาวิชาบังคับและวิชาเลือกภาษาไทยไว้ว่า ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาบังคับภาษาไทยให้เหมาะสม มีลำดับความยากง่ายต่อเนื่องกันตามระดับชั้น ทั้งนี้โดยพิจารณาจัดให้เหมาะสมกับเวลา 2 คาบต่อสัปดาห์ด้วย นอกจากนี้ การที่กำหนดเวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ก็โดยมีทรรศนะว่า เวลาที่ให้แก่การเรียนการสอนภาษาไทยในห้องเรียนเท่านั้นเป็นการเพียงพอแล้ว เพราะนักเรียนไม่ได้เรียนภาษาไทยเฉพาะเวลาที่เรียกว่าชั่วโมงเรียนภาษาไทยในตารางสอนประจำสัปดาห์ นักเรียนเรียนภาษาไทยในเวลาที่ยื่นวิชาอื่น ๆ ตลอดวัน นอกจากนั้น นักเรียนยังเรียนภาษาไทยนอกเวลาเรียนในโรงเรียน จากครอบครัว และจากสังคมทั่วไปอีกด้วย

ส่วนภาษาไทยที่เป็นวิชาเลือกมี 16 รายวิชา วิชาละ 1 หน่วยการเรียน เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ รายวิชาเลือกนี้แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทักษะการใช้ภาษา

วิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ท 011 การพูด ท 041 การเขียน 1 ท 042 การเขียน 2 ท 061 ภาษาไทยเพื่อกิจกรรมการแสดง ท 062 การแสดงออกก่อนหน้า

ประชุมชน ท 081 การศึกษาคนควาเป็องตน

กลุ่มที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม

รายวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ไคแก่ ท 051 ภาษาและวัฒนธรรม ท 091 ลักษณะการสังเกตบางประการของภาษาไทย ท 092 ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย

กลุ่มที่ 3 วรรณกรรม วรรณคดี และประวัติวรรณคดี

รายวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ไคแก่ ท 021 การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม
ท 022 วรรณกรรมปัจจุบัน ท 031 ประวัติวรรณคดี 1 ท 032 ประวัติวรรณคดี 2
ท 033 วรรณคดีมรดก ท 034 การพิจารณาวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง

เพื่อให้ได้ประโยชน์ตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ครูผู้สอนควรแนะนำให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาให้ครบทั้ง 3 กลุ่ม นักเรียนจะได้เกิดการเรียนรู้อย่างรอบคาน ซึ่งในการสอนวิชาภาษาไทยนั้น โดยทั่วไปจะมีความมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ทักษะ หมายถึงความคล่องแคล่ว ชานาญในการใช้ภาษา ซึ่งไคแก่ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
2. ศิลปะ หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาให้สละสลวย เหมาะสมกับกาละ เทศะ และบุคคล
3. ความรู้ หมายถึงความรู้ในคานต่อไปนี้
 - 3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษา รุจักลักษณะของภาษาไทย หลักเกณฑ์ในการใช้ภาษาไทย ตลอดจนรุจักลักษณะและหลักเกณฑ์ของภาษาอื่นที่เข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย
 - 3.2 ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย รุจักรูปแบบของวรรณคดีไทย รุที่มาของเรื่อง ประวัติดูแต่ง เนื้อเรื่อง ศัพท์ นิสัยตัวละคร ทิศณะของดูแต่ง ตลอดจนรุจักหลักเกณฑ์พิจารณาวรรณคดี
 - 3.3 ความรู้ที่จะนำมาพูดหรือเขียน ซึ่งความรู้ในคานนี้ไคมาจากการฟังและการอ่าน

4. ทักษะ หมายถึง การเห็นคุณค่าของภาษาไทย ความสนใจที่จะเรียนภาษาไทย ความรู้สึกนิยมชมชื่นในวรรณคดีไทย และทัศนคติที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมไทย

5. วิจารณ์งาน หมายถึง ปัญหาที่รู้จัก ภูมิปัญญา ภูมิปัญญา มีความสามารถที่จะนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และประกอบการงานของตนได้

ศูนย์ สันตศึกษา (2525: 251-257) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับรายวิชาบังคับ คือ ท 401 ท 402 ท 503 ท 504 ท 605 และ ท 606 ว่าต่างไปจากหนังสือแบบเรียนตามหลักสูตร 2518 ทั้งหมด คือหลักสูตรใหม่จะเน้นหนักมากอย่างชัดเจนในการใช้บทเรียนเรื่องภาษาเชิงสื่อสารและสร้างสรรค์ เพราะหลักสูตรมุ่งให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสอนภาษาไทยเพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การฟัง การเขียน และการพูด ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ทักษะในชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นการที่จะให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย เนื้อหาในบทเรียนของหนังสือเรียนปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมกับความแปรผันและเปลี่ยนแปลงของสังคม ทัศนคติที่เป็นอยู่ คือการใช้ภาษาทุกวันนี้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพราะผ่านทางสื่อมวลชน เป็นต้นว่า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร เอกสาร และบทความต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความคิดอย่างมาก บทเรียนวิชาบังคับจึงเน้นความสำคัญของการใช้ภาษาในด้านสื่อสารมาก ส่วนการเรียนรู้อาษาไทยในเชิงสุนทรีย์และวรรณศิลป์ หลักสูตรได้จัดเป็นวิชาเลือก เช่น ท 031 ประวัติวรรณคดี 1 ท 032 ประวัติวรรณคดี 2 ท 033 วรรณคดีมรดก ท 034 การพินิจวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูควรได้พิจารณาให้ถี่ถ้วนเมื่อจะมีการแนะนำในการเรียนวิชาเลือก ครูภาษาไทยอาจนำทางให้เด็กได้เลือกเรียนวรรณคดีไทยไว้ด้วย เพื่อจะได้ศึกษาวรรณคดีของชาติไทย ซึ่งมีค่าควรแก่การอนุรักษ์

วิธีเรียนวิธีสอนภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่

เป็นที่น่าสังเกตว่าในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่ นักเรียนควร

หาความรู้ภาษาไทยได้ช่วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยครูตลอดเวลา ครูต้องไม่คิดว่าสิ่งที่
 คนสอนเท่านั้นคือการเรียนของนักเรียน ครูอาจารย์ภาษาไทยต้องให้นักเรียนช่วยตนเอง
 มากๆ โดยครูอาจารย์เป็นผู้แนะทางให้ นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงพฤติกรรมการเรียนวิชา
 บัณฑิตด้วย เนื่องจากวิชาบัณฑิตนี้ใช้เวลา 2 คาบต่อสัปดาห์ตลอด 3 ปี การวางแผนการ
 เรียนการสอนสำหรับเวลาเท่าที่มีจึงสำคัญมาก ครูอาจารย์ทุกๆ ไปคงจะเห็นว่ามีเวลาน้อย
 ไม่พอที่จะสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้ . เมื่อเป็นเช่นนี้ครูอาจารย์ภาษาไทยคงจะเห็น
 ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนวิธีสอน เปลี่ยนบทบาทของตน และจะต้องมีทรรศนะว่า เรา
 เป็นเพียงผู้ช่วย ผู้แนะนำให้นักเรียนแสวงหาความรู้ และแนะนำให้เขารู้จักฝึกหัดเท่านั้น

สุจิต เพียรชอบ (เอกสารหมายเลข 1 : 2-8) ได้เสนอแนะกลวิธีการสอน
 ที่ทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลไว้ว่า เพื่อให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ควร
 ปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

1. ในการสอนภาษานั้นควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอน
 3 ประการ ซึ่งได้แก่ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดผล
 องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในการสอนภาษาไทยแต่ละครั้ง
 ควรมิ่ววัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและแน่นอน ถ้าครูเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วยก็จะ
 ยิ่งเป็นการดี เพราะจะทำให้เราทราบว่าต้องการจะให้นักเรียนทำอะไรได้บ้าง จะได้จัด
 กิจกรรมการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ครูควรจะได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือเรียนที่ตนจะสอนให้เข้าใจ หากไม่
 เข้าใจควรไต่ถามผู้รู้หรือค้นคว้าจากตำราหรือคู่มือครูต่างๆ

3. ครูควรจะได้ศึกษาคู่มือครูให้ละเอียดถี่ถ้วน เพราะจะช่วยให้การสอนดำเนิน
 ไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น ในหนังสือคู่มือครูได้แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนหลายประการ
 เช่น ในคู่มือครูหนังสือทักษะพัฒนาเล่ม 1 มีบทนำกล่าวถึงการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะ
 เรียนโดยมีตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยไว้ให้ด้วย
 และแต่ละบทมีจุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายเนื้อหา ความรู้ประกอบ ข้อเสนอแนะการ
 สอน สื่อการสอน วิธีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนหนังสืออ่านประกอบ ความรู้ประ-
 กอบบางหัวข้อซึ่งจัดไว้เพื่อช่วยให้ครูได้มีความรู้กว้างขวางออกไป

4. ครูควรจะได้ทำแผนการสอนให้ชัดเจนว่า ในหนังสือเรียนแต่ละเล่มนั้น
 คอนโตจะให้นักเรียนไปอ่านควยตนเอง คอนโตครูจะสอนและจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียน
 เข้าใจทเรียนและมีทักษะในการใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

5. ครูควรจะได้ศึกษาพื้นฐานทางภาษาของนักเรียนก่อนที่จะไคลงมือสอน
 มีไคสอนไปไคยเคาสุ่มเอาเองว่าเด็กมีความรู้ตามระดับชั้นที่นักเรียนสอบไคมา เมื่อไค
 ศึกษาคพื้นฐานทางภาษาของนักเรียนแล้ว หากนักเรียนคนไคมีชอบบพรองในคาคไค จะไค
 ช่วยจัดสอนชอมเสริมให้ นักเรียนคนไคมีศกยภาพสูงจะไคจัดกิจกรรมสงเสริมให้มีความรู้
 ความสามารถและทักษะทางภาษาสูงยั้งขึ้น

6. ครูควรจะได้ปรับปรุงวิธีการสอนให้เข้ากันกับเวลาเรียนที่มีอยู่จากค
 กลาวคือ ครูตองพยายามชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจว่า หนังสือเรียนวิชาบังคับที่ทางกระทรวง
 ศกษาธิการจัดคาคขึ้นนี้ มีลักษณะที่ส่วนหนึ่งผู้เรียนจะศึกษาไคควยตนเอง ทำกิจกรรมควย
 ตนเอง หรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ คังปรากฏในกิจกรรมทายบทของทุกบท อีคส่วนหนึ่ง
 ตองอาศัยความช่วยเหลือจากครู สำหรับครูเองนั้น จะไม่ไคใช้เวลาส่วนใหญ่ไปสำหรับเพื่อ
 บรรยายหรืออธิบาย แต่จะอธิบายเฉพาะประเด็นที่สำคัญเท่านั้น

7. เนื่องจากการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียน
 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาไค
 คลองจะตองฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การเรียนการสอนจึงควรเน้นให้นักเรียนไคลงมือ
 ปฏิบัติควยตนเองไคมาก ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

8. วิธีการสอนที่ควรนำมาใช้อาจมีดังต่อไปนี้คือ

8.1 การบรรยาย

8.2 การสอนควยวิธีการอธิบาย

8.3 การสอนควยวิธีการแก้ปัญหา (Problem - solving Method)

8.4 การสอนควยวิธีการแบ่งกลุ่มศึกษาคนควา (Study Group)

8.5 การสอนควยวิธีแบ่งหมู่ทำงาน (Task Group)

8.6 การสอนควยวิธีแบ่งกลุ่มระคมความคิด (Brainstorming Group)

- 8.7 การสอนด้วยวิธีการสาธิต (Demonstration Technique)
- 8.8 การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ (Role-playing Method)
- 8.9 การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและเกม (Simulation and Games)
- 8.10 การสอนเป็นคณะ (Team Teaching)
- 8.11 การสอนด้วยวิธีการตอบสนอง (Response-centered Technique)
- 8.12 การสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้

สมิทร คุณานกร (2518: 136) กล่าวว่า การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการสอนที่กำหนดไว้ นั้น ครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ทั้งนี้เพราะในการสอนแต่ละครั้งย่อมประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ประการ จุดมุ่งหมายแต่ละประการจะบรรลุผลสำเร็จได้ของอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม

การสอนภาษานั้น สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาได้คล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพทั้งด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร เพราะตามธรรมชาติเราใช้ภาษาในการสื่อสาร ในแง่ของการสื่อสารนั้นจะประกอบด้วยทักษะที่ใช้ในการรับสาร (receptive skills) ซึ่งได้แก่ทักษะการฟัง การอ่าน และทักษะในการส่งสาร (expressive skills) ซึ่งประกอบด้วย การพูดและการเขียน การสอนภาษาไทยในปัจจุบันจึงเปลี่ยนวิธีสอนจากการแยกเนื้อหาวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ภาษาและสอนเป็นส่วน ๆ มาเป็นการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการใช้ภาษามากที่สุด

การสอนแบบทักษะสัมพันธ์นี้สามารถนำเอาวิธีสอนทุกรูปแบบมาใช้ในการสอนไม่แยกสอนเป็นรายแขนงวิชา ใจครูคนเดียวสอนภาษาไทยในท้องหนึ่ง และอาจสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วยโดยวางแผนการสอนร่วมกัน หลักสูตรภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา นอกจากจะเป็นเรื่องการสอนแบบทักษะสัมพันธ์แล้ว ยังเน้นในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ใหญ่เรียนได้ร่วมกัน ศึกษาคนควาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันตามความสามารถและความถนัด ส่งเสริมให้คิดแสดงเหตุผล และวิจารณ์อย่างมากกว่าการท่องจำ (ประภาศรี สีหอำไพ 2524: 314)

ประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยอีกประเด็นหนึ่งคือ เรื่องการนำสื่อมวลชนมาเป็นอุปกรณ์ในการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะสังคมไทยในปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมวลชนคือหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วี.ดี.โอ เทป และภาพยนตร์ มีความเจริญก้าวหน้ามาก นักเรียนจึงมิได้เรียนรู้อาษาไทยเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่นักเรียนจะได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากที่สุด โดยเฉพาะจากสื่อสารมวลชน แต่สารที่นักเรียนจะได้รับจากสื่อสารมวลชนมีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ มีทั้งที่ผิดและถูกซึ่งครูสามารถหยิบฉวยมาเป็นตัวอย่างในการสอนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

สมพร มั่นตะสุตร (2526: 202) กล่าวว่า การนำสื่อมวลชนมาเป็นอุปกรณ์ในการสอนภาษาไทย จะเป็นประโยชน์ในหลายทางคือ

1. สื่อมวลชนเป็นแหล่งวิทยาการที่ไม่รู้จักหมด
2. ใช้สื่อมวลชนสอนทักษะทั้ง 4 ด้านได้ครบถ้วน
3. ใช้สื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์ในการวิเคราะห์เรื่องราวและถ้อยคำต่าง ๆ
4. ใช้สื่อมวลชนเป็นตัวอย่างในความบกพร่องของการใช้ภาษาทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. ใช้สื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์สอนเรื่องระดับภาษา ศิลปะการใช้ภาษา และการวิจารณ์
6. ใช้สื่อมวลชนเป็นแบบในการสอนเขียน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่

ตามหลักการในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ.2523 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 8) ระบุว่า การศึกษาตามหลักสูตรใหม่มีได้มุ่งที่จะให้นักเรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเพียงด้านความรู้ ความจำ แต่มุ่งให้ถึงขั้นประพฤติปฏิบัติได้เป็นสำคัญ... ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลก็จะต้องกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นการวัดผลเพื่อพัฒนาการสอน การเรียน มีใช้เพื่อการตัดสินใจได้แก่เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และเพื่อปรับปรุงการสอนของครู

เมื่อพิจารณาตามสาระดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่า แท้จริงความมุ่งหวังของหลักสูตรก็คือหวังจะให้ครูรับผิดชอบไม่เฉพาะแต่เพียงการสอนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูจะต้องรู้ทั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดหมายของรายวิชา โดยเฉพาะจุดหมายของรายวิชาซึ่งครูจะต้องแจกแจงออกไปเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ที่สามารถจะวัดได้อีกด้วย และเมื่อสอนไปแล้วก็ต้องประเมินผลได้ด้วย ทั้งในชั้นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยมีเกณฑ์การตัดสินตามที่กำหนดไว้ และอาจเป็นการกำหนดโดยครูผู้สอนเอง หรือโดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน (มะเคือ เสมา 2524: 52-53)

เนื่องจากหลักสูตรใหม่เพิ่งจะนำมาดำเนินการใช้ ครูอาจประสบความยุ่งยากในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลของหลักสูตรใหม่อยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาประเภททักษะ มีกระบวนการเรียนรู้ค่อนข้างซับซ้อน ภาระในการวัดและประเมินผลของครูภาษาไทยจึงต้องมีมากขึ้นกว่าปกติ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (2523: 237-248) ได้เสนอแนะหลักสำคัญบางประการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ กล่าวโดยสังเขปคือ

1. ควรที่จะได้วัดพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนภาษาไทยในทุก ๆ ด้าน โดยอาศัยวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ได้วางไว้แต่ก่อนนั้นเองเป็นหลัก
2. การวัดผลทุกครั้งควรที่จะได้วางวัตถุประสงค์ที่แน่นอนว่าจะวัดอะไรบ้าง เช่น วัดความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะในการใช้ภาษาไทย ทางที่ดีควรจะได้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรให้ถ่องแท้ แล้วทำเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตร
3. เพื่อให้การวัดผลครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรได้อย่างทั่วถึง ควรออกข้อสอบเป็นแบบปรนัย (objective) และเป็นแบบเลือกตอบ (multiple choices) อย่างไรก็ตาม ควรมีข้อสอบแบบอัตนัยด้วย เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นบ้าง
4. การวัดและประเมินผลควรถือเป็นกิจกรรมการเรียนชนิดหนึ่ง และควรใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป เพื่อจะได้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษา

ของนักเรียนได้ทุกด้าน ครูไม่ควรใช้วิธีการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือการสอบย่อย เป็นการวัดผลแต่เพียงอย่างเดียว ควรใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การโต้วาที การแสดงละคร การทำสิ่งของ การเขียนวิจารณ์ การวาดภาพแสดงจินตนาการ เป็นต้น

5. การวัดและประเมินผลควรจะได้ทำเป็นประจำสม่ำเสมอ และเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง

6. ควรบันทึกผลจากการประเมินไว้ให้เรียบร้อย และเก็บไว้เป็นเครื่องแสดงพัฒนาการ และสัมฤทธิ์ผลทางภาษาของนักเรียน

7. ควรที่จะได้วัดผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทักษะคิด การใช้เหตุผล เป็นต้น

8. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนของตนเอง และของเพื่อนด้วย

9. การวัดผลที่ดีต้องมีความเที่ยงตรงสูง (validity) คือสามารถวัดสิ่งที่เราต้องการวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย

10. การวัดผลที่ดีนั้น เครื่องมือที่ใช้วัดควรเชื่อถือได้ (reliability) หมายความว่า ข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนได้คงที่ ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้ง วัดเมื่อใด ครูคนใดเป็นผู้วัด ก็จะได้ผลลัพธ์คงที่แน่นอน

11. การวัดและประเมินผลที่ดีต้องบริสุทธิ์ยุติธรรม (fair)

12. การวัดและการประเมินผลไม่ควรเป็นเครื่องบั่นทอนกำลังใจของนักเรียน แต่ควรจะเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากคิด อยากลอง เกิดศรัทธาในการวัดและประเมินผลนั้น

13. ข้อสอบควรเป็นคำถามที่ลึก ไม่ถามผิวเผินแต่ด้านความรู้ ความจำ ควรจะให้นักเรียนได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือวิเคราะห์ด้วย

14. การวัดและการประเมินผลที่ดีจะต้องมีประสิทธิภาพ คือมีความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้มากที่สุด ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน และได้ผลคุ้มค่า

15. การวัดผลที่ดีจะต้องมีความสะดวกต่าง ๆ เช่น จัดกิจกรรมการประเมินผลได้สะดวก ถ้าเป็นข้อสอบก็ควรตรวจและให้คะแนนได้สะดวก เมื่อตรวจแล้วก็มีความของ

คะแนนเพื่อแสดงสัมฤทธิ์ หรือพัฒนาการของนักเรียนได้สะดวก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรฉบับใด ๆ ก็ตาม ย่อมต้องอาศัยผลของการศึกษาวิจัยหลักสูตรฉบับเดิมเป็นพื้นฐาน งานวิจัยที่ติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ก็มีผู้สนใจทำการวิจัยไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในหมวดวิชาภาษาไทยด้วย เป็นต้นว่า

วสันต์ จันทรวงศา (2519) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ค่านบริหารหลักสูตร ผู้บริหารประสบปัญหาในหลายเรื่อง ได้แก่การกำหนดนโยบายประสานงานร่วมกันภายในกลุ่มโรงเรียน ความร่วมมือจกวิธีประเมินผลการเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ การจัดโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดการการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ปัญหาเรื่องเอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ

ด้านการสอนและการประเมินผลการเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์ผู้สอนประสบปัญหาหลายประการ คือ การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เน้นการสอนแบบบรรยายมากเกินไป ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกการสอนในเรื่อง สถานที่ ห้องพิเศษ วัสดุและอุปกรณ์การสอน ขาดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการของหมวด ความไม่เพียงพอของเวลาในการสอนให้ครบตามหลักสูตร และการศึกษาคนควาด้วยตนเองของนักเรียน การวัดผลใช้เฉพาะวิธีสอบปรนัยและอัตนัยเท่านั้น กลุ่มโรงเรียนมีบทบาทในการออกข้อสอบน้อยไป

เจ้าหน้าที่ทั้ง 4 ฝ่าย ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่แนะแนว ทะเบียน วัดผลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประสบปัญหาคล้ายคลึงกันคือ ขาดแคลนบุคลากรที่จะทำหน้าที่ในแต่ละฝ่ายโดยตรง ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ในการดำเนินงาน ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนเอง นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ห้องสมุดยังประสบปัญหาอย่างมากในการดำเนินงานห้องสมุด

และในการสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรของมหาวิทยาลัยภาษาไทยพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาคือความเพียงพอของหนังสืออ่านประกอบในวิชาวรรณคดี เวลาที่จะให้นักเรียนค้นคว้า จำนวนครูกับจำนวนวิชาที่เปิดสอน การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม การประเมินผลให้ครบทักษะทั้ง 4 เวลา กับเนื้อหาในแต่ละรายวิชา การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของหมวด การฝึกทักษะทั้ง 4 ในช่วงโมงการใช้ภาษาและเนื้อหาวิชา กับเวลาที่ให้สอน

ในปีเดียวกัน วิชัย ราษฎร์ศิริ (2519) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรประโยชน์เขมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในเขตการศึกษา 5" ผลจากการวิจัยปรากฏว่าเกือบทุกมหาวิทยาลัยประสบปัญหาขาดวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น แบบเรียนไม่เพียงพอ ไม่มีหนังสืออ่านประกอบเพียงพอ ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษไม่เพียงพอ ขนาดของห้องสมุดไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ ชขาดแคลนเอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะคู่มือประเมินผลการเรียน และขาดแคลนงบประมาณในทุกด้านของการนำหลักสูตรไปใช้

สำหรับการสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรในมหาวิทยาลัยภาษาไทย ได้สรุปความคิดเห็นของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาไทยไว้ว่า มหาวิทยาลัยภาษาไทยยังขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อให้หลักสูตรเกิดผลดีอีกมาก เช่น การจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น ความเพียงพอของจำนวนครู ความเพียงพอของงบประมาณ การเปิดวิชาเลือก ความเพียงพอของแบบเรียน และยังมีปัญหาอีกบางข้อต่อไปนี้คือ ความเพียงพอของเวลา กับเนื้อหา การนิเทศครูในหมวด ความเข้าใจของครูที่จะปฏิบัติตามหลักสูตร และความสอดคล้องของประมวลการสอน

ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยภาษาไทยที่สรุปไว้คือ อาจารย์ผู้สอนเห็นว่าโดยส่วนรวมเอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรยังมีไม่เพียงพอ สิ่งที่ขาดมากคือคู่มือหลักสูตรและคู่มือประเมินผลการเรียน วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ยังขาดอีกมาก สิ่งที่ไม่ค่อยมีเลยจำนวนมากคือ แผนภาพใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ หุ่นจำลอง และสื่อใดก็ตาม ปัญหาการใช้หลักสูตรของอาจารย์ผู้สอนคือ การขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย เช่น ความเพียงพอของหนังสืออ่านประกอบในวิชาวรรณคดี การประเมินผลให้ครบทั้ง 4 ทักษะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ความเพียงพอของ

เวลาที่จะให้นักเรียนค้นคว้า และยังมีปัญหาต่าง ๆ อีกบ้าง เช่น การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการสอน เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการฝึกทักษะทั้ง 4 ในชั่วโมงการใช้ภาษา

ปีต่อมา ปรินญา นิรภัย (2520) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม" พบว่าการประกาศใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 อย่างกระตือรือร้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมแบบประสมดังต่อไปนี้คือ

ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารประสบปัญหาในด้านความพอเพียงของหนังสือหลักสูตรและเอกสารคู่มือประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของหลักสูตรหมวดวิชาชีพที่มีต่อความต้องการของนักเรียน ความเพียงพอของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ และการจัดโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

ด้านการสอน มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของเวลาในการสอนให้ครบตามหลักสูตร การขาดแคลนหนังสือแบบเรียน การจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นประกอบการสอน ความไม่เพียงพอของเอกสารประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอน การเปิดสอนรายวิชาตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่จะทำหน้าที่แต่ละฝ่ายโดยตรง สำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีปัญหาด้านความไม่เพียงพอของหนังสือประกอบการเรียนตามหลักสูตรใหม่ ขนาดห้องสมุด และงบประมาณในการดำเนินงาน

การสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรในหมวดวิชาภาษาไทย ที่มีปัญหามากอันดับหนึ่งตามความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดคือ การจัดหาอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นเพื่อใช้ในแต่ละรายวิชา ปัญหารองลงไปคือ ความเพียงพอของแบบเรียนของนักเรียนในหมวดวิชา

ส่วนปัญหาด้านการสอนตามความเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย พบว่าการที่หลักสูตรกำหนดให้ฝึกทักษะในชั่วโมงการใช้ภาษาทุกคาบเวลา เป็นปัญหาอันดับ

หนึ่ง อันคืบสองคือ การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม อันคืบสามคือ ความเพียงพอของ เวลาที่จะให้นักเรียนคนควา และความเพียงพอของหนังสืออ่านประกอบวรรณคดีของ นักเรียนที่ห้องสมุดจัดบริการให้

สำหรับการติดตามผลการใช้หลักสูตรหมวดวิชาภาษาไทย ในปี พ.ศ. 2518 ก็มีผู้ทำการวิจัยไว้คือ อภิวัฒน์ ปรีชาประศาสน์ (2519) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 หมวดวิชาภาษาไทย" ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ตัวอย่างประชากรเป็นครู ผู้สอนภาษาไทย นักเรียน ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งประเภทโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ศึกษาในเทศก์หมวดวิชาภาษาไทยทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด 340 คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ครูภาษาไทยเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรหมวดวิชาภาษาไทยมีความเหมาะสมปานกลางในคานต่าง ๆ แต่มีความเหมาะสมน้อยในคานอัตราเวลาเรียนที่กำหนด แบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่เนื้ออ่านวยประโยชน์ได้น้อยมากในคานจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ประกอบบทเรียน ในคานให้นักเรียนเลือกเนื้อหาเพิ่มเติม มีเนื้อหาไม่น่าพอใจ ไม่น่าสนใจ และไม่ทันสมัย คานวิธีสอนครูได้ใช้วิธีสอนหลายวิธี และมีความเห็นว่าการวัดผลแบบคิดเป็นร้อยละ ยังให้ความยุติธรรมและมีประสิทธิภาพมาก เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่ครูภาษาไทยประสบได้แก่ การไม่ได้รับการนิเทศเกี่ยวกับหลักสูตรและประมวลการสอน และการทำหน้าที่อื่น ๆ นอกจากการสอน

ผู้บริหารเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรหมวดวิชาภาษาไทยมีความเหมาะสมมาก ผู้บริหารต้องการครูที่ติดตามผลการเรียนการสอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแม่นยำในเนื้อหาวิชา และมีความต้องการมากในคานแบบเรียน คู่มือครู วารสาร นิตยสารและหนังสืออ่านประกอบ ปัญหาที่เกิดขึ้นมากแก่ผู้บริหารเองคือ การที่โรงเรียนขาดอุปกรณ์การสอน วัสดุประกอบหลักสูตร การจัดครูเขาสอนตามระดับชั้นต่าง ๆ

ศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีความเหมาะสมมาก แบบเรียนที่กำหนดให้ใช้มีความเหมาะสมปานกลางในคานต่าง ๆ

แต่มีความเหมาะสมน้อยในค่านี้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เลือกเนื้อหาเพิ่มเติม และวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับครู การวัดผลที่มีประสิทธิภาพและให้ความยุติธรรม มากคือ การตัดเกรดเป็น 4 ระดับ สิ่งที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าเป็นปัญหามาก ใ้แก่การที่ โรงเรียนไม่พร้อมจะใช้หลักสูตร ครูไม่เข้าใจความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร

นักเรียนเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมมากใน คำนที่จะช่วยพัฒนาการใช้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เห็นคุณค่าของภาษาไทย นักเรียนต้องการครูที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนใจกิจกรรม มีบุคลิกลักษณะดี สนใจ ผู้เรียนและติดตามผลอยู่เสมอ เกี่ยวกับแบบเรียนที่นักเรียนต้องการมากคือ หนังสือที่มี เนื้อหาสาระถูกต้อง ทันสมัย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ต้องการวิธีสอนแบบวางแผน ร่วมกันและการจัดกิจกรรมพิเศษ ต้องการวิธีการสอนใหม่ๆ และการเปิดโอกาสให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็น

หลักสูตรพุทธศักราช 2518 มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการวัดผลและประเมินผลต่าง ไปจากหลักสูตรเดิมเป็นอันมาก ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เมื่อเริ่มนำวิธีการใหม่ไปใช้ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ปองจิต อ่อนเฒ่า (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผลการวิจัยพบว่า วิธีการวัดผลที่ครูเห็นว่ามีการ ใช้มากคือ การให้นักเรียนตอบปากเปล่า เขียนรายงาน ทดสอบเป็นราย ทำแบบฝึกหัด เป็นการบ้าน ปัญหาที่ครูประสบคือ เวลาเรียนจำกัด โอกาสวัดผลระหว่างภาคเรียนมีน้อย ไม่มีโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม สอนไม่ทัน ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ไม่ดีพอ มีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล ไม่ชำนาญในการสร้างข้อสอบ การให้ระดับคะแนนมีปัญหาเพราะเกณฑ์การให้คะแนนของครู แต่ละคนต่างกัน ในด้านความต้องการ ครูต้องการให้จัดตั้งคลังข้อสอบไว้เป็นแหล่งกลางให้ ครูยืมใช้มากที่สุด นอกจากนี้ยังต้องการให้จัดทำอุปกรณ์และคู่มือการวัดผลให้เพียงพอ

เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการสอนการเรียน วิชาภาษาไทย ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นด้วยมากกับแนวปฏิบัติต่อไปนี้

1. เห็นความยากกับวิธีวัดผลระหว่างภาคเรียนด้วยการทำแบบฝึกหัด การค้นคว้า เขียนรายงาน และการทำแบบทดสอบย่อยเป็นระยะ ๆ
2. เห็นความยากกับวิธีดำเนินการวัดและประเมินผลโดยการแจ้งให้นักเรียนทราบโครงการสอน และแนะนำให้นักเรียนรู้จักวิธีเรียนที่ถูกต้องเมื่อเริ่มภาคเรียน การทบทวนความรู้ และแจ้งขอบข่ายข้อสอบให้นักเรียนทราบก่อนสอบ การเฉลยข้อสอบ และบอกคะแนนหลังการสอบแล้ว
3. เห็นความยากกับการสอบย่อยบ่อย ๆ ระหว่างภาคเรียน และเห็นว่าชนิดของแบบทดสอบภาษาไทยควรเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ

ตามแผนการศึกษาชาติพุทธศักราช 2520 มีการเปลี่ยนแปลงระบบชั้นเรียนเป็นผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาใหม่ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรใหม่ที่ประกาศใช้คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หลังจากนำหลักสูตรใหม่ไปดำเนินการใช้แล้ว มีผู้สนใจทำงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ดังนี้

พรทิพย์ กอสุวรรณ (2523) ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ตัวอย่างประชากรเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน และในเขตการศึกษา 12 จำนวน 99 คน ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. ครูภาษาไทยเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 12 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทย รวมทั้งแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ตามหลักสูตรเหมาะสมในระดับมาก ด้านการเรียนการสอน ครูภาษาไทยใช้หลักสูตร คู่มือหลักสูตรประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือคู่มือครูต่าง ๆ เป็นเอกสารประกอบมากกว่าเอกสารอื่น ๆ กิจกรรมที่ใช้มากที่สุดได้แก่ การซักถาม การอธิบาย การบรรยาย และให้ผู้เรียนค้นคว้า

รายงาน สำหรับสื่อการสอนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ครูภาษาไทยใช้กันในระดับน้อย นอกจากห้องสมุดเท่านั้น ครูภาษาไทยทั้งสองเขตมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมาก และพบว่า ครูภาษาไทยสองเขตมีปัญหาต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับน้อยทั้งสิ้น

2. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน

3. ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรปรับปรุงความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนแบบเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อให้การใช้หลักสูตรใหม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะได้จัดการอบรมครูภาษาไทยทุกคนใหม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่เสมอ

ต่อมา สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร 145 คน ครูผู้สอน 141 คน พบว่า ค่านิยมประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต มีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์วิชาบังคับ วิชาเลือก กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย และคาดว่าครูภาษาไทยจะสามารถสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยแต่ละข้อได้ในระดับมาก

ค่านิยมโครงสร้างและเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดให้รายวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ และเห็นด้วยในระดับมากกับการแบ่งออกเป็นวิชาบังคับ วิชาเลือก ความเหมาะสมของเวลาเรียนสำหรับวิชาบังคับ การกำหนดหนังสือให้เลือกอ่าน ส่วนเนื้อหาเห็นว่าส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชาบังคับเหมาะสมกับวัยและความพร้อมของนักเรียน สำหรับเนื้อหาของรายวิชาเลือกทุกรายวิชามีประโยชน์แก่นักเรียนใน

ระดับมาก

ด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมากกับการสอนภาษาไทยโดยการสัมพันธ์ทักษะ และเห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ แบ่งกลุ่มคนควา การแสดงบทบาทสมมุติมีความเหมาะสมในระดับมากสำหรับที่จะนำมาใช้ในการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ส่วนวิธีสอนที่เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยคือ การบรรยาย ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากกว่า ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควรใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเองหรือจัดทำโดยหมวดวิชา ในคานหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยนั้น ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาตรงตามหลักสูตรมีความถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาอ่านและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอน และผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตลอดจนมีความเห็นว่าครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน และสามารถปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้ในระดับมาก ส่วนสื่อที่เป็นปัญหาในการวัดผลประเมินผลสำหรับครูภาษาไทยในระดับมากคือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรูแต่ละรายวิชา

เกี่ยวกับเรื่องกรณีพิเศษ การติดตามประเมินผล และการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับใหม่ มีผู้สนใจศึกษาไว้ดังนี้

สุจิต ใสสุก (2522) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ส่วนมากแบ่งงานบริหารออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษาเปิดการสอน 8 หมวดวิชา โรงเรียนได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการฝ่ายวิชาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีหัวหน้าหน่วยและแนวเข้าร่วมเป็นกรรมการฝ่ายวิชาการมากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ

2. ภารกิจการปฏิบัติงานวิชาการที่เป็นจริงในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารงานวิชาการและผู้ปฏิบัติงานวิชาการมีความเห็นเหมือนกันว่า มีการปฏิบัติงานวิชาการทั้ง 11 ด้านอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นงานด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ ด้านวิธีสอนและตารางสอน การกำหนดให้ครู-อาจารย์ปฏิบัติงานด้านวิชาการ การแนะแนว ที่ผู้บริหารและครู-อาจารย์มีความขัดแย้งกัน โดยผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติมาก แต่ครู-อาจารย์เห็นว่ามีการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมของการปฏิบัติงานแต่ละด้าน เรียงลำดับการปฏิบัติงาน วิชาการจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การกำหนดให้ครู-อาจารย์ปฏิบัติงานวิชาการ การแนะแนว กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน วิธีสอนและตารางสอน กิจกรรมนักเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องสมุด หลักสูตรและเอกสารการใช้หลักสูตร การวัดผล และประเมินผลการศึกษา การใช้ทรัพยากรและแหล่งความรู้ในท้องถิ่น การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ การนิเทศงานวิชาการ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครคือ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจงานด้านธุรการมากกว่างานวิชาการ ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของครู-อาจารย์ ขาดประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติการ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน และบุคลากร ชุมชนในท้องถิ่นให้ความสนใจในกิจการของโรงเรียนน้อย

ศศิญา โสรัสสุชะโต (2523) ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู" ผลการสำรวจพบว่า

การนิเทศที่ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครได้รับอยู่ในระดับน้อยเกือบทั้งหมด ครูภาษาไทยต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด และปริมาณการนิเทศที่ได้รับและการนิเทศที่ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกประเด็น

ความต้องการการนิเทศสูงสุดมีในคำขอไปนี้คือ จัดหาคู่มือครูแก่ผู้สอนทุกวิชา ก่อนที่จะถึงเวลาเปิดเรียน ซึ่งแจ้งให้เข้าใจความหมายและความสำคัญของจุดประสงค์ทั่วไป

จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการครูที่สอนวิชาเดียวกันเพื่อเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในวิชานั้น ๆ ร่วมกัน จัดหาคู่มือหนังสือวิชาภาษาไทยแก่ครูที่สอน จัดหาเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสอนแก่ครู จัดหาหนังสือเกี่ยวกับภาษาไทยมาไว้ในห้องสมุด แนะนำเทคนิคในการสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรม และจัดหาหนังสือทางวิชาภาษาไทยให้แก่ครูเพื่อใช้คนควาและเพิ่มพูนความรู้

พงษ์พิศ ทะคง (2525) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9" สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. โดยส่วนรวมการดำเนินงานบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การดำเนินงานด้านการจัดแผนการเรียน การจัดทำรายสอน และการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก รายละเอียดของหัวข้อที่ถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การจัดแนะแนว การประเมินผลการเรียน การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน การจัดให้นักเรียนศึกษาคนควาควยตนเอง การใช้อาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การควบคุมการใช้หลักสูตร การจัดครูเขาสอน การจัดสอนซ่อมเสริม และการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพและวิชาอาชีพ

2. โรงเรียนประสบปัญหาในการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า โรงเรียนประสบปัญหาอยู่ในระดับมากในด้านการจัดสอนซ่อมเสริม ปัญหาอื่น ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การควบคุมการใช้หลักสูตร การประเมินผลการเรียน การจัดแผนการเรียน การจัดครูเขาสอน การจัดแนะแนว การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดให้นักเรียนศึกษาคนควาควยตนเอง การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพและวิชาอาชีพ การนิเทศและการติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การใช้อาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำรายสอนและการจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน

3. ผู้บริหารและครูควรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้มากมายเรื่อง เช่น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ครูมากขึ้น ควรจัดแผนการเรียนตามความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน และสำรวจความต้องการของผู้เรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย ควรจัดประชุมหัวหน้าหมวดวิชาเพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของรายวิชาต่าง ๆ ก่อนจัดทำรายสอน ควรจัดให้ครูที่สอนไม่ตรงตามวิชาเอกได้รับการอบรมเพิ่มเติม ควรสำรวจความต้องการของครูผู้สอนด้านหัวหน้าหมวดวิชา ควรสำรวจว่าสื่อการเรียนชนิดใดบ้างที่ใช้อยู่ร่วมกันได้กับหมวดวิชาอื่น และครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความจำเป็นของการศึกษาตนควาดวยตนเอง เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2524 กรมวิชาการได้จัดให้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา คณะปฏิบัติงานได้ออกติดตามผลและแนะนำการใช้หลักสูตรใน 16 จังหวัด รวมโรงเรียนที่ออกเยี่ยมและติดตามผลได้ 78 แห่ง การออกติดตามผลใช้วิธีสังเกต สันทนาซักถามครูผู้สอน หัวหน้าสายวิชา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ และใช้แบบประเมินผลเก็บข้อมูลทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และได้สรุปผลไว้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและการบริหารหลักสูตร

การสำรวจในค่านนี้ พบว่า ความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ โดยทั่วไปโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทุกแห่ง ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการได้รับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แต่ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องวัสดุของครูไม่ตรงตามที่โรงเรียนต้องการ ขาดครูสายการงานและอาชีพ ด้านการจัดแผนการเรียน พบว่าโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนใหญ่จัดแผนการเรียนโดยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว และหัวหน้าสายวิชา ประชุมร่วมกันจัดโดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร อาคารสถานที่ ส่วนโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจัดสายวิชาสามัญเป็นหลัก โดยมีความจำเป็นบางประการ โรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งสามารถจัดแผนการเรียนได้เพียงโปรแกรมเดียวก็ดี จึงไม่สามารถจัดแผนการเรียนสนองความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนได้

2. ด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการสอนซ่อมเสริม

การเรียนการสอนโดยทั่วไปส่วนใหญ่ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ยังคงเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนเสียเอง เช่นการสอนวิชาสามัญส่วนใหญ่ยังสอนเน้นเป็นรายวิชาสอนโดยครูเป็นผู้อธิบายบอกเล่า สรุปให้จดงานและท่องจำ ครูยังไม่พยายามทำความเข้าใจในหลักการและแนวทางการสอนในปัจจุบันที่หย้ยักจุดประสงค์ในแต่ละวิชาเป็นหลักการให้มีการวัดพื้นความรู้เดิมก่อนสอน เพื่อใหม่มีความรู้ต่อเนื่องกัน ครูเห็นว่า เป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่มีเวลาพอที่จะจัดทำ จากการสังเกตและสนทนาซักถาม พบว่าครูส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะสอนตามแผนและปฏิบัติให้ได้ แต่ยังคงขาดผู้ให้ความสนับสนุนชี้แจงแนะแนวทางให้ ในการสอนซ่อมเสริม นั้น โรงเรียนได้นำชั่วโมงการสอนซ่อมเสริมในแต่ละสัปดาห์ไปใช้ในการอบรมมารยาทและความประพฤติของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้เรียนซ่อมเสริมตามโครงสร้างของหลักสูตร สรุปปัญหาคานการเรียนการสอนที่พบคล้าย ๆ กันในหลาย ๆ โรงเรียนและหลาย ๆ วิชาคือ การขาดอุปกรณ์การสอน ขาดคู่มือครู และหนังสือสำหรับคนควาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งสำหรับครูและนักเรียน สำหรับปัญหาที่พบในหมวดวิชาภาษาไทย พบว่า ในการสอนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ครูแต่ละคนสอนแทรกวิชาหลักภาษาไทยไม่เหมือนกัน ทำให้ครูมีปัญหาด้านมาตรฐานของการวัดผล

ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประเมินผลตามจุดประสงค์มีเพียงบางรายวิชาที่ประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์ บางโรงเรียนไม่ได้ทำการประเมินผลก่อนเรียนเพราะไม่เข้าใจหลักการประเมิน เนื่องจากไม่ได้เข้ารับการอบรม และครูผู้สอนต้องการสงวนเวลาไว้สอนใหม่มากที่สุด (กาญจนา ชัญญะโชโต และเสาวคนธ์ อรุณรัตน์ 2526: 65-72)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2526: 63-70) ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลและแนะนำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2526 เขตการศึกษา 8" ได้สรุปผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรคานกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างวิชา พบว่าครูมีความเข้าใจร้อยละ 91.61 สำหรับ ม.ต้น และร้อยละ 100 สำหรับ ม.ปลาย

2. แผนการสอน เรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยมีแผนการสอนประกอบนั้น พบว่าครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการใช้แผนการสอนเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 91.67 ใน ม.ต้น และร้อยละ 100 ใน ม.ปลาย และแผนการสอนที่โรงเรียนเมื่อนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นแผนการสอนที่กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายจัดทำลักษณะของแผนการสอนส่วนใหญ่จัดทำได้เหมาะสม มีความสมบูรณ์ตามรูปแบบของแผนการสอนที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเผยแพร่ถึงร้อยละ 69.70 ใน ม.ต้น และร้อยละ 64.70 ใน ม.ปลาย

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอน พบว่าครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีปัญหาเกี่ยวกับ ไม่มีงบประมาณในการจัดทำอุปกรณ์และสื่อมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.67 และ 47.06 รองลงมาคือไม่มีระบบในการจัดเก็บอุปกรณ์และสื่อ รวมทั้งไม่เคยได้รับการอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้อุปกรณ์และเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์การสอน ขาดสื่อคนคว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียนไม่กล้าแสดงออก

4. การสอนซ่อมเสริม พบว่า ครูภาษาไทยยังปฏิบัติได้ไม่เป็นที่น่าพอใจทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพราะมีโรงเรียนเป็นส่วน้อยคิดเป็นร้อยละ 8.33 และ 35.29 ที่ปฏิบัติได้ครบตามหลักการจัดการสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีสอนซ่อมเสริมนั้น ทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ครูภาษาไทยใช้วิธีสอนพร้อมกัน ทั้งห้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 และ 88.24 รองลงมาคือให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 52.78 และ 76.47 วิธีที่ใช้น้อยที่สุดทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายคือ การใช้แบบเรียนสำเร็จรูปคิดเป็นร้อยละ 8.33 และ 17.65 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการสอนซ่อมเสริมนั้น ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ นักเรียนคนเคี้ยวทองสอนซ่อมเสริมพร้อมกันหลายวิชา รองลงมาคือ นักเรียนที่เรียนไม่ผ่านไม่ยอมซ่อมเสริม ครูไม่มีการประเมินผลตามจุดประสงค์ ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

5. การวัดผลและการประเมินผล พบว่า ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเป็นส่วนน้อยที่มีการวางแผนการประเมินผลถูกต้องตามหลักการวัดผล คิดเป็นร้อยละ 16.67 ใน ม.ต้น และ 58.82 ใน ม.ปลาย มีการประเมินผลความรู้พื้นฐานก่อนการเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ในระดับ ม.ต้น และร้อยละ 64.71 ในระดับ ม.ปลาย ทั้ง ม.ต้นและ ม.ปลายประเมินผลความรู้พื้นฐานโดยใช้วิธีการตรงกันคือ ใช้วิธีสัมภาษณ์มากที่สุด รองลงมาคือใช้ข้อทดสอบ และให้ปฏิบัติจริง ให้นำผลการประเมินความรู้พื้นฐานไปจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือนำไปแบ่งกลุ่มนักเรียนในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม และมีโรงเรียนเป็นส่วนน้อยที่นำข้อมูลไปใช้เป็นข้อมูลซ่อมเสริม สำหรับปัญหาในการวัดผลและประเมินผลนั้น พบว่าครูภาษาไทยทั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีปัญหาในเรื่องได้รับการถ่ายทอดเทคนิคและวิธีการวัดผล แต่เข้าใจไม่ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือไม่ทราบเทคนิคการเขียนข้อสอบตามจุดประสงค์ใน ม.ต้น

ชำนานู ม่วงศรีศักดิ์ (2527) ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของครูภาษาไทย ในเขตการศึกษา 8" ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 218 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 54 โรงเรียนในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัย ปรากฏว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และมีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ครูได้รับการนิเทศด้านการประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในอันดับแรก ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทยอยู่ในอันดับรอง และด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับสุดท้าย ครูต้องการการนิเทศด้านวิธีสอนและด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับแรก ด้านเนื้อหาวิชาและด้านการจัดกิจกรรมประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร อยู่ในอันดับรอง ด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ในอันดับสุดท้าย

การนิเทศที่ครูได้รับในอันดับแรกของด้านต่าง ๆ มีดังนี้ ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทย ครูได้รับการชี้แจงให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาภาษาไทยทั้งจุดประสงค์รวมและจุดประสงค์รายวิชา ด้านเนื้อหาวิชาครูได้รับคำแนะนำด้านการกำหนดเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านวิธีสอน ครูได้รับการชี้แจงให้เข้าใจความแตกต่าง

ระหว่างจุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามสื่อการสอน ครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ผลิตหรือซื้อสื่อการสอน การประเมินผลการเรียน ครูได้รับการให้ความเห็นชอบและวางหลักเกณฑ์การเก็บคะแนนระหว่างภาคกับปลายภาค การการจัดกิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูได้รับการนิเทศชั้น การวางโครงการจัดกิจกรรมล่วงหน้าในแต่ละปีการศึกษา และปฏิบัติตามโครงการที่ได้วางไว้ และบุคคลที่ได้รับการนิเทศอยู่ในอันดับแรกคือ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย

การนิเทศที่ครูต้องการเป็นอันดับแรกของท่านต่าง ๆ มีดังนี้ ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทย ครูต้องการให้เจ้าหน้าที่ในแผนกครูสอนทุกรายวิชาก่อนเปิดภาคเรียน ด้านเนื้อหาวิชา ครูต้องการการนิเทศเรื่องจัดทำเอกสารประกอบการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น ด้านวิธีสอน ครูต้องการ การสาธิต การสอนแบบต่าง ๆ ด้านสื่อการสอน ครูต้องการการให้คำแนะนำวิธีการผลิตสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ ประหยัด และมีคุณภาพ ด้านการประเมินผลการเรียน ครูต้องการการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อสร้างข้อสอบมาตรฐานโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูต้องการให้เจ้าหน้าที่สื่อเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการสอนไว้ให้ครูได้ศึกษาคนควา และบุคคลที่ครูต้องการให้เป็นผู้ให้การนิเทศอยู่ในอันดับแรกคือ สิกษานิเทศก์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย